אי הכי שפיר קשיא ליה משום דאית ליה פירכא לרבות כל דבר מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא כללא גופיה חיים כתיב ביה כלל ופרט וכלל מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא חיים כתיב בעלי חיים אין מידי אחרינא לא משום הכא איצטריך אם המצא אמרי והא שני כללות דסמיכי אהדדי נינהו אמר רבינא [א]כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט שדי שור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי ב"ח מחיים נפקא אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים ודרוש הכי מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון ותו שדי חמור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי דבר שאין בעלי חיים משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים א"ה שה למה לי אלא ריבה ומיעט וריבה הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל [ב]דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא [ג]ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי אי הכי כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות גניבה וחיים לכדרב דאמר אחייה לקרן כעין שגנב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב וגנב עצמו נפקא ליה מאם ימצא הגנב האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי [ד]דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור דכתיב [1]אם המצא תמצא אם המצא בעדים תמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו ולמ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי אם המצא תמצא מפיק ליה לגנב עצמו מרשיע עצמו מנלן [2]מאשר ירשיעון אלהים ולא המרשיע את עצמו ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאייתי ליה מהמצא תמצא למרשיע את עצמו האי אשר ירשיעון מאי דריש ביה אמר לך ההוא מיבעי ליה למודה בקנס דפטור ומ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה גנב מהתם בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי אבל כל הני פרטי למה לי כדתנא דבי רבי ישמעאל [ה]דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה ואימא גנב עצמו בשבועה לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם [א]שלא בשבועה אתה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר אביי לא לכתוב רחמנא שנים ישלם בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן אלא שנים ישלם דכתב רחמנא בגנב עצמו למה לי דאפילו שלא בשבועה והאי אם המצא להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה [ו]לכדתניא ידו אין

אי הכי שפיר קא קשיא ליה. ומאי תשובה יש בדבר: ה"ג **לרבות כל דבר מהיכא מייתי לה מכלל בתרא כללא גופא חיים כתיב ביה.** כלומר איצטריך אם המצא תמצא דאי מגניבה וחיים דרשת לכלל איכא למיפרך שאר דברים מהיכא מייתית להו מכללא בתרא אף כל כללא גופיה חיים כתיב ביה דכל היכא דדרשינן כלל ופרט וכלל אף כל מכללא בתרא מידרש דכללא קמא למעוטי הוא דאתי דבלאו איהו הוי פרט וכלל דאיתרבו כל מילי ומהני כללא קמא למעוטי מאי דלא דמי ליה לפרטא וכללא בתרא לרבויי אתי דאי לאו איהו ה"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט הלכך לא דרשינן מיניה אלא בעלי חיים ובטיל ליה כלל ופרט דאע"ג דדריש תנא דבי ר' ישמעאל בעלמא כללא דלא דמי [ז](ליה פרטא) הני מילי לרבויי מידי דהוי בכללא בתרא: **להכי איצטריך אם המצא תמצא.** למידרש כללי מיניה כדמפרש ואזיל: **והא הרי כללי דסמיכי נינהו.** המצא תמצא והיכי מצי למדרש מינייהו כלל ופרט וכלל: **הטל פרט.** הכתוב בנידון ביניהן: **אלא לאתויי דבר המסויים.** אין אבל דבר שאינו מסויים לא ומריבויא דרשינן לה ולא ממשמעותא דיש בהמות הרבה שאין בהן סימן דאי ממשמעותא דקרא נפקא תיפוק מכעין הפרט דשור: ה"ג **דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים.** ולא גרס כל מקום שנאמר במים במים. תאכלו כל[ח] אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים[ט] הואיל וכללים סמוכים הם והפרט אינו ביניהן אלא אחריהם כתיב בימים ובנחלים דמשמע דימים ונחלים הוא דבעינן סנפיר וקשקשת אבל שיחין ומערות לא אין זה נדרש בכלל ופרט דלא ליתרבי אלא כעין הפרט אלא בריבה ומיעט וריבה ואתרבי כל מילי אלא דמיעוט מהני למעוטי פורתא חדא מילתא ותו לא: **חד למעוטי קרקע כו'.** ועד השתא לא מצי לתרוצי הכי דכי הוה דיינינן להו בכלל ופרט לא הוה מתרבי כעין הפרט אלא דבר המטלטל וגופו ממון וממילא הוי ממעטי כל הני: **אחייה לקרן כעין שגנב.** לקמן היא במשנתין [סה.] דאם גנב בהמה והוכחשה או הוזלה משלם כשעת הגניבה דכתיב[י] חיים החייהו לקרן של גניבה שיהא שלם: **מ"ט דרב.** לקמיה היא בהאי פירקא [עה.]: **אם המצא בעדים.** אם תמצא תמצא[כ] בעדים תמצא הכפל שהוא קנס בדיינין: **פרט למרשיע את עצמו.** אע"פ שבאו עדים אחרי כן אין משלם כפל: **ההוא מיבעי לי' למודה בקנס דפטור.** אם לא באו עדים אחרי כן ואייתר ליה אם המצא תמצא לפטור אפילו באו עדים דאי לא כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן ליה בלא באו עדים: **כל הני פרטי למה לי.** אי למעוטי קרקעות ועבדים ושטרות כדאמרן הא איתמעיטו להו להנך מהנך פרטי דכתיבי בעל כל דבר פשע: **שנתחדש בה.** אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למודה בקנס: **ואימא גנב עצמו.** לא ישלם כפל עד שישבע לשקר הואיל ומקראי דלעיל נפקא לן גנב עצמו:

כמושה

אי הכי שפיר קשיא ליה. ומשני משום דאית ליה פירכא אע"ג דהאי פירכא ליתא בברייתא היינו משום דלא חש לפרשה: **מהיכא** קמייתי ליה מכללא בתרא כללא גופי' חיים כתיב ביה. גם זה שאל ה"ר אשר מלוניי"ל את ר"י דלכאורה תקשה המצא תמצא ל"ל דהא כיון דלא מצי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי אלא בעלי חיים משום דכללא גופיה חיים כתיב ביה א"כ ע"כ חיים לכללא לא אתיא דאי כללא אמאי איצטריך כל הנהו פרטי לא לכתוב אלא גניבה וחיים והוה מרבינן נמי כל בעלי חיים אלמא לאו כללא הוא אלא פרטא ומפרט דחיים למוד נרבה כל ב"ח ומכל הני פרטי נרבה כל דבר והכי איתא בסמוך אי לאתויי בעלי חיים מחיים נפקא והשיב ר"י דלקמן ודאי דאיכא כללא ופרטא וכללא כדאמר שדי שור בין המצא תמצא קאמר שפיר דמכעין הפרט דשור מרבינן אפילו דלאו ב"ח דכל ב"ח מפרטא דחיים נפקא אבל הכא בלא המצא תמצא אי חיים לא הוי כלל היכי מתרבו דלאו ב"ח מפרטי כיון דליכא כלל בתרא לרבויי מיניה כעין הפרט והואיל שאין לרבות מהן כלום אם נעשה חיים פרט ע"כ צריכין אנו לעשות מחיים כלל ויבואו הפרטות למעט מן הכלל ונאמר מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמאה ונמעט מהם עופות טמאים ואע"ג דהאי תנא אין נראה לו לתפוס לך טומאה היינו דוקא לפי מה שהיה יכול לתפוס לך ב"ח ורוצה לעשות כלל דחיים כמו כלל דגניבה אבל השתא דמסיק דמחיים לא משמע אלא ב"ח ואין יכול לתפוס לך ב"ח דא"כ פרטי למה לי ע"כ היה צריך לתפוס לך טומאה להכי איצטריך המצא תמצא לרבות כל דבר כדמסיק: **למעוטי** דבר שאין מסוים. אית ספרים דגרסי [ל]לאתויי ולעיל (דף סג. ד"ה דבר) מפורש: **אי הכי שה ל"ל.** ° ה"מ לאקשויי שור ושה ל"ל [מ]דמכעין הפרט דחיים לחוד מרבינן כל דבר אפילו דלאו ב"ח ולפי שהגמרא התחיל דבריו בשור שהוא ראשון נקט הכי אבל באמת הוא ששניהם מיותרים:

אין

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"א מהל' גניבה הלכה ד סמג עשין עא:

מוסף רש"י

הטל פרט ביניהם. הטל פרט הסמוך להם ותנהו ביניהם, ודונם בכלל ופרט. בכלל ופרט וכלל ותרבי כעין הפרט (חולין סו.). **במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט וריבה.** דאיכא תנא דדריש את זה תאכלו מכל אשר במים כלל, בימים ובנחלים פרט, במים חזר וכלל, ופליג עליה תנא דבי ר' ישמעאל ואמר במים במים סמוכין זה לזה ואחר כך כתיב בימים ובנחלים, הלכך אין זה כלל ופרט, אלא הטילהו ביניהם לדרשו ברבויי ומיעוטי (שבועות ה.) כגון הכא את זה תאכלו מכל אשר במים אשר לו סנפיר וקשקשת במים, דהיינו שתי כללות, דמשמע דבכל מים בעינן סנפיר וקשקשת, ופרט כתיב אחריהם בימים ובנחלים, דמשמע בימים ובנחלים שנובעים הם בעינן סנפיר וקשקשת, אבל הגדלים במים מכונסין מיתאכלי בלא סנפיר וקשקשת, אין זה כלל ופרט, לא דיינין ליה בכלל ובפרט, אלא מטילין הפרט ביניהן ודנין אותו ברבויי ומיעוטי (בכורות נא.) הואיל ושתי הכללות סמוכין, כשמטיל פרט שאחריהן ביניהם מדה בתורה היא שלא תדונם בכלל ופרט אלא ברבוי ומיעוט, דלהכי פלגינהו רחמנא לפרטא מכלל דלא תדרשיה בכלל ופרט. ואיכא בין ריבה ומיעט לכלל ופרט, דכי דרשינן כלל ופרט הוי פרט פירושו של כללא ואין בכלל אלא מה שבפרט, ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא, וכשכלל לך כלל שני אחר הפרט אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט, אבל כי דרשינן ריבה ומיעט לא פירש המיעוט את הריבוי, אלא מיעט שלא תשמע ממנו הכל אלא זה והדומים לו, ובלאו רבוי שני הוה מרבינן כל דדמי ליה למיעוטא ואהני רבוי שני לאתויי כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי מידי דלא דמי ליה כלל (חולין סו.). **כל פרשה שנאמרה ונשנית כו'.** אורחיה דקרא למחזר ולשנות את האמור מפני דבר אחר המתחדש בכפילתו (סוטה ג.). **ידו.** אם המצא תמצא בידו (ב"מ י:).

מסורת הש"ס

א) שבועות ה. [חולין סו: זבחים מד. בכורות נא. ע"ש], ב) שבועות דף ה. חולין דף סו. בכורות נא., ג) [עי' תוס' שבועות ה. ד"ה דתנא], ד) לקמן עה., ה) סוטה ג. שבועות יט. [מנחות יט.], ו) גיטין ד' עו. ב"מ י: ט:, ז) פ"א ל"ג ומוס' שכתב הגיה דלא דמי ליה לכללא קמא ומהרש"ם הגיה דלא דמי לפרטי ה"מ כו' וה"פ דדריש בעלמא כללא דלא דמי להדדי לפרטי כלומר לכלל ופרט וכלל נומר כאן מה הפרט עכ"ל, ח) [צ"ל תאכלו], ט) [ויקרא יא], י) [שמות כב], כ) בס"א: המצא, ל) [עיין בהרש"ש ריש קידושין פ"ב], מ) דאל"כ כללא בתרא למה לי לרבות כעין הפרט הא בפרט עצמו משמע כל. העתק מחילופי גרסאות.

תורה אור השלם

1. אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם: שמות כב ג

2. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי הכי שה למה לי ה"מ לאקשויי. עיין תשובת מהרי"ט אלגאזי סי' שלד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones